

**ИККИ ҚАТЛАМЛИ ТРИКОТАЖ ТЎҚИМАСИНИНГ ТЕХНОЛОГИК
КЎРСАТКИЧЛАРИНИ ТАДҚИҚ ЭТИШ**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10084861>

доц. Гуляева Г.Х., проф. Муқимов М.М., магистрант Агзамова С

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти

Мақола: *устки трикотаж маҳсулотлари учун мўлжалланган икки қатламли трикотаж тўқималарининг технологик кўрсаткичлари таҳлил натижалари келтирилган.*

В статье: *приведены результаты анализа технологических параметров двухслойных трикотажных полотен для верхних трикотажных изделий.*

The article: *presents the results of the analysis of technological parameters of two-layer knitted fabrics for outerwear.*

Республикада тўқимачилик ва тикув-трикотаж саноатида юқори ва барқарор ўсиш суръатларини таъминлашга, бевосита хорижий сармояларни жалб қилиш ва ўзлаштириш, рақобатбардош маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва экспорт қилиш, корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш, такомиллашган “кластер модели”ни жорий қилиш орқали стратегик аҳамиятли лойиҳаларни амалга ошириш ҳисобига юқори технологик янги иш ўринларини яратишга йўналтирилган тизимли ишлар амалга оширилмоқда [1].

Трикотаж тўқималари ассортиментини ва PROTTI русумли 14 класс ясси икки игнадонли машинанинг технологик имкониятларини кенгайтириш мақсадида бир қатлами пресс тўқимасидан, иккинчи қатлами эса 1вариантда пресс тўқимаси, 2 вариантда гладь тўқимаси, 3 вариантда хосилалли гладь тўқимасидан ҳосил бўлган икки қатламли трикотажнинг тузилиши ва олиш усули ишлаб чиқилди. Икки қатламли трикотаж тўқимасининг иккала қатлами ҳам чизиқли зичлиги 20 текс х 3 бўлган эга бўлган йигирилган пахта ипидан ишлаб чиқарилган. Бириктирувчи ип сифатида чизиқли зичлиги 70 денье (7,8 текс) бўлган лайкра ипидан фойдаланилган. Икки қатламли трикотаж тўқималарининг технологик кўрсаткичлари стандарт услуби бўйича аниқланиб, олинган натижалар жадвалда келтирилган.

Матонинг юза зичлиги анъанавий тарзда хом ашё сарфи кўрсаткичи ҳисобланади. Маълумки, трикотаж тўқимаси юза зичлигини камайтириш эксплуатацион ва гигиеник хусусиятлари ўзгаришига олиб келади [2-3]. Шунинг учун бир вақтнинг ўзида матонинг хом ашё сарфи ва сифатини тавсифловчи кўрсаткич киритилган. Енгиллаштирилган трикотаж тўқима тузилиши бундай кўрсаткичлар турига киради, унда тўқиманинг юза зичлиги билан бир қаторда қалинлиги ҳам

ҳисобга олинади. Енгиллаштирилган трикотаж тузилишининг кўрсаткичи сифатида ҳажмий зичликдан фойдаланиш мумкин.

Таҳлил натижалари бўйича ҳалқа қадами, ҳалқа қатори баландлиги, горизонтал ва вертикал бўйича зичлик, ҳалқа ипи узунлиги каби технологик кўрсаткичлар аниқланади. У ҳолда бу тузилишнинг енгиллаштирилганлик кўрсаткичини икки ўлчамли омилда эмас (юза зичлиги), балки, уч ўлчамли омилда (ҳажмий зичлик) аниқлаш лозим. Трикотаж тўқимасининг ҳажмий зичлиги ҳажм бирлигига нисбатан тўқимачилик иплари миқдорини кўрсатади.

Жадвал

Икки қатламли трикотаж тўқималарининг технологик кўрсаткичлари

№	Кўрсаткичлар		Икки қатламли трикотаж вариантлари		
			1	2	3
1	Халқа қадами, А (мм)		1,67	1,43	1,43
2	Халқа қатори баландлиги, В (мм)		1,43	1,67/0,9	1,67/1,25
3	Горизонтал бўйича зичлик, P _г		30	35	35
4	Вертикал бўйича зичлик, P _в		35	30/55	30/40
5	Халқа ипи узунлиги I, мм	Олд қатлам	5	5,1	5,2
		Орқа қатлами	5	4,9	3,6
6	Трикотажнинг юза зичлиги, M _s , г /м ²		459	460	536
7	Қалинлиги, T мм		1,73	1,98	1,8
	Трикотажнинг ҳажмий зичлиги, δ мг/см ³		265,3	232,3	297,8

Ишлаб чиқилган икки қатламли трикотаж намуналари ичида энг кам ҳажмий зичликга эга бўлган намуна иккинчи вариантдир. Унинг ҳажмий зичлиги биринчи вариантга нисбатан 12,5 % га кам, учинчи вариантга нисбатан эса 21,8 % га камдир. Бундай ўзгаришга икки қатламли трикотажнинг бир қатламини тўқишда пресс тўқима ўрнига глад тўқимасидан фойдаланилганлиги ҳисобига эришилган.

АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Тўқимачилик ва тикув-трикотаж саноатини ислоҳ қилишни янада чуқурлаштириш ва унинг экспорт салоҳиятини кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2019 йил 12 февралдаги ПҚ-4186-сон қарори.

2. N. R. Khankhadjaeva, A. G. Nabiev, F. M. Riskalieva. Research of Loop Transferred Structures on V-Bed Flat Knitting Machine. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE) ISSN: 2277-3878. Volume-8 Issue-6, March 2020. Pages 2565-2570.

3. Yang Yang, Xin Yu, Liqun Chen and Peihua Zhang. Effect of knitting structure and yarn composition on thermal comfort properties of bi-layer knitted fabrics. // Textile Research Journal. 2020y. June. –pp.1–15.